

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt IV. Lutheri contra Indulgentias turbae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

Lutheri contra Indulgentias turba.

HÆc delegatio Ordinis Prædicatorum Eremitanos offendit, siue ob dispendium cunctis mendicantibus commune, tam voto paupertatis obstrictis, quàm solutis, dum eleëmofynæ ex Indulgentiis partim ad Curiam Romanæ commodum, partim ad subsidium stipendiumque Quæstorum reductæ, sustentationi ceterorum pauperum popularium videbantur subtractæ; quod incommodum opinione, vt assolet, exaggeratum, animos commouit multitudinis egenorum, ad ferociter tumultuandum contra eiusmodi concessionem alioquin optabiles: siue ob exortas planè per eos dies contentiones quasdam inter vtrumque Religiosum Ordinem, quæ tum in sacra tum in profana militia solent graui cum damno ac dedecore ardentius inter commilitones quàm inter hostes feruescere.

* Lutherus in Opusculo de Votis monasticis. Florentinus Remundus de Origine hæresum lib. 1. c. 5.

* Lutherus rom. 1. Epistolæ, Epistola 8. 13. 27.

Degebat inter Eremitanos Martinus Lutherus, in Saxonia natus, tam peruiaciter audax, vt ad eum deterrendum opus fuerit cælo * fulmen impendere, quo afflatus, & tantum non fulminatus, relictis laribus profugerit ad Cœnôbium. Sed fortasse à suimet experimento eam doctrinam didicit, cuius postea ipse auctor euasit; posse quidem à timore hypocritam effici hominem, sed non probum. Acuto viuidoque fuit ingenio, propensus ad studia literarum, & in iis corpore ac mente indefessus. Cum inops literaturæ non esset, longè ditissimus videbatur; quippe cui in lingua, tamquam in numerato sua omnia in promptu erant; eiusque linguæ dexteritate, laterum etiam robore pollentis, eorum semper plausum sibi conciliabat, qui sensu magis quàm mente de disceptante iudicium ferunt. Hæ dotes replebant animum mirâ superbâ, & apud vulgus opinionem, quæ illam aleret, prouocabant. Ex hoc animi tumore oriebantur despectus spectatissimorum Scriptorum, & arrogantia, quæ suam scientiam iactitabat, quasi non ab antiquis Doctoribus hereditariam eam haberet, sed totam ingenio suo comparauerit. Idcirco * duo nomina, ad summam in scholis venerationem euecta, Aristotelem in Philosophicis, sanctum Thomam in Theologicis euertendos susceperat: & iam tum huius facinoris spargebat semina in Wirtembergensi Academia. Igitur ab euulgatis Indulgentiis libenter opportunitatem arripuit; quippe quæ ob causas à nobis traditas viam sternebat ad res nouas inducendas absque inuidia, imò cum domesticorum fauore,

uore, non minùs ad comparandum difficili quàm necessario, ne nouitas priùs suffocata quàm orta dispercat.

3 Consilium immanis audaciæ plenum suscipit, persuadendi, humanum genus vniuersum decipi, erroribus, non nisi à se detectis, implicatum. Contendebat, nullius esse emolumenti Indulgentias, quas fideles tam impensò labore ac pietate consequi satagebant; quo ictu amulos quoque vulnerabat, illas promulgantes, & ad cælum euehentes. Cœpit, fouentibus ipsius Moderatoribus, eos parvipendere priuatis colloquijs, tractatâ in amarum derisum Aulâ Romanâ, cui acerrimè inensus erat; fortasse quia quod ambiit adeptus non est, uti aliquis a Historicus narrat: quem sanè tam in malevolentia, quàm in eiusdem causa, imitatus est Suauis. Vnde mirum non est, quòd hic calamo defendat, quem factò secutus fuerat. Illud certum est, Lutherum scripsisse ad Argentoratenses, se initio ad res novas compulsus, non studiò erga Deum, sed odio erga Romanam Curiam adductum. Lutheri obrectationes & cum voluptate excipiebantur à populo, semper inuido potentioribus maioriq̃ reuerentiâ conspicuis, & à Poëtis in satyrarum oblectamenta trahebantur; qui se ignobiles putant argutiarum iaculatores, nisi sublime quid feriant. Hinc animosior Lutherus, statuit vniuersis in multorum teatro proponere, quæ singulis priuatim cum plausu infusurrauerat. Atque ut posset absque inuidia multitudinis, plerumque à turbulentis auersæ, ad alterum extremum excurrere, extremi contrarij aduersam partem insimulauit. Ad Septemuirum Moguntinum b scripsit, Concionatores quos non audierat, à se quidem non reprehendi; sed per vulgus serpere audacem fiduciam, suadentem, quicumque eleëmodynâ quæsitâ conferret, æternæ gloriæ certum esse, nec aliâ satisfactione indigere, ut culpâ simul & pœnâ soluatur: nihil reperiri posse Sacris Literis repugnantius eâ persuasionem, cum à S. Petro doceamur, *vix iustum esse saluum*, & apud Amos ac Zachariam æquiparentur electi torribus è medio incendio subtractis. Vim aliam Indulgentiis haud inesse, nisi à pœnis Canonicis liberandi, quas imponit Ecclesia. Ipsius Septemuiri nomine circumferri libellum, in quò affirmabatur, eleëmodynâs tribuentibus nihil opus esse peccatorum dolore conteri, neque ad Indulgentias impertiendas defunctis, neque ad absolutionem obtinendam ab eo, quem sibi delegissent ex priuilegio ad peccatorum confessionem audiendam. Non posse amplius sibi temperare in tam graui fidelium errore; proinde se Christi nomine remedium efficacè à Septemuiro suppliciter

Pars I.

C

pliciter

1517

Colligitur
 è Viris vniuersis
 triusque im-
 pressis, & è
 Vita Suauis,
 præcipue pag. 202. 203.
 204. 205.
 206. 207.
 208. 209.
 210. 211.
 212. 213.
 214. 215.
 216. 217.
 218. 219.
 220. 221.
 222. 223.
 224. 225.
 226. 227.
 228. 229.
 230. 231.
 232. 233.
 234. 235.
 236. 237.
 238. 239.
 240. 241.
 242. 243.
 244. 245.
 246. 247.
 248. 249.
 250. 251.
 252. 253.
 254. 255.
 256. 257.
 258. 259.
 260. 261.
 262. 263.
 264. 265.
 266. 267.
 268. 269.
 270. 271.
 272. 273.
 274. 275.
 276. 277.
 278. 279.
 280. 281.
 282. 283.
 284. 285.
 286. 287.
 288. 289.
 290. 291.
 292. 293.
 294. 295.
 296. 297.
 298. 299.
 300. 301.
 302. 303.
 304. 305.
 306. 307.
 308. 309.
 310. 311.
 312. 313.
 314. 315.
 316. 317.
 318. 319.
 320. 321.
 322. 323.
 324. 325.
 326. 327.
 328. 329.
 330. 331.
 332. 333.
 334. 335.
 336. 337.
 338. 339.
 340. 341.
 342. 343.
 344. 345.
 346. 347.
 348. 349.
 350. 351.
 352. 353.
 354. 355.
 356. 357.
 358. 359.
 360. 361.
 362. 363.
 364. 365.
 366. 367.
 368. 369.
 370. 371.
 372. 373.
 374. 375.
 376. 377.
 378. 379.
 380. 381.
 382. 383.
 384. 385.
 386. 387.
 388. 389.
 390. 391.
 392. 393.
 394. 395.
 396. 397.
 398. 399.
 400. 401.
 402. 403.
 404. 405.
 406. 407.
 408. 409.
 410. 411.
 412. 413.
 414. 415.
 416. 417.
 418. 419.
 420. 421.
 422. 423.
 424. 425.
 426. 427.
 428. 429.
 430. 431.
 432. 433.
 434. 435.
 436. 437.
 438. 439.
 440. 441.
 442. 443.
 444. 445.
 446. 447.
 448. 449.
 450. 451.
 452. 453.
 454. 455.
 456. 457.
 458. 459.
 460. 461.
 462. 463.
 464. 465.
 466. 467.
 468. 469.
 470. 471.
 472. 473.
 474. 475.
 476. 477.
 478. 479.
 480. 481.
 482. 483.
 484. 485.
 486. 487.
 488. 489.
 490. 491.
 492. 493.
 494. 495.
 496. 497.
 498. 499.
 500. 501.
 502. 503.
 504. 505.
 506. 507.
 508. 509.
 510. 511.
 512. 513.
 514. 515.
 516. 517.
 518. 519.
 520. 521.
 522. 523.
 524. 525.
 526. 527.
 528. 529.
 530. 531.
 532. 533.
 534. 535.
 536. 537.
 538. 539.
 540. 541.
 542. 543.
 544. 545.
 546. 547.
 548. 549.
 550. 551.
 552. 553.
 554. 555.
 556. 557.
 558. 559.
 560. 561.
 562. 563.
 564. 565.
 566. 567.
 568. 569.
 570. 571.
 572. 573.
 574. 575.
 576. 577.
 578. 579.
 580. 581.
 582. 583.
 584. 585.
 586. 587.
 588. 589.
 590. 591.
 592. 593.
 594. 595.
 596. 597.
 598. 599.
 600. 601.
 602. 603.
 604. 605.
 606. 607.
 608. 609.
 610. 611.
 612. 613.
 614. 615.
 616. 617.
 618. 619.
 620. 621.
 622. 623.
 624. 625.
 626. 627.
 628. 629.
 630. 631.
 632. 633.
 634. 635.
 636. 637.
 638. 639.
 640. 641.
 642. 643.
 644. 645.
 646. 647.
 648. 649.
 650. 651.
 652. 653.
 654. 655.
 656. 657.
 658. 659.
 660. 661.
 662. 663.
 664. 665.
 666. 667.
 668. 669.
 670. 671.
 672. 673.
 674. 675.
 676. 677.
 678. 679.
 680. 681.
 682. 683.
 684. 685.
 686. 687.
 688. 689.
 690. 691.
 692. 693.
 694. 695.
 696. 697.
 698. 699.
 700. 701.
 702. 703.
 704. 705.
 706. 707.
 708. 709.
 710. 711.
 712. 713.
 714. 715.
 716. 717.
 718. 719.
 720. 721.
 722. 723.
 724. 725.
 726. 727.
 728. 729.
 730. 731.
 732. 733.
 734. 735.
 736. 737.
 738. 739.
 740. 741.
 742. 743.
 744. 745.
 746. 747.
 748. 749.
 750. 751.
 752. 753.
 754. 755.
 756. 757.
 758. 759.
 760. 761.
 762. 763.
 764. 765.
 766. 767.
 768. 769.
 770. 771.
 772. 773.
 774. 775.
 776. 777.
 778. 779.
 780. 781.
 782. 783.
 784. 785.
 786. 787.
 788. 789.
 790. 791.
 792. 793.
 794. 795.
 796. 797.
 798. 799.
 800. 801.
 802. 803.
 804. 805.
 806. 807.
 808. 809.
 810. 811.
 812. 813.
 814. 815.
 816. 817.
 818. 819.
 820. 821.
 822. 823.
 824. 825.
 826. 827.
 828. 829.
 830. 831.
 832. 833.
 834. 835.
 836. 837.
 838. 839.
 840. 841.
 842. 843.
 844. 845.
 846. 847.
 848. 849.
 850. 851.
 852. 853.
 854. 855.
 856. 857.
 858. 859.
 860. 861.
 862. 863.
 864. 865.
 866. 867.
 868. 869.
 870. 871.
 872. 873.
 874. 875.
 876. 877.
 878. 879.
 880. 881.
 882. 883.
 884. 885.
 886. 887.
 888. 889.
 890. 891.
 892. 893.
 894. 895.
 896. 897.
 898. 899.
 900. 901.
 902. 903.
 904. 905.
 906. 907.
 908. 909.
 910. 911.
 912. 913.
 914. 915.
 916. 917.
 918. 919.
 920. 921.
 922. 923.
 924. 925.
 926. 927.
 928. 929.
 930. 931.
 932. 933.
 934. 935.
 936. 937.
 938. 939.
 940. 941.
 942. 943.
 944. 945.
 946. 947.
 948. 949.
 950. 951.
 952. 953.
 954. 955.
 956. 957.
 958. 959.
 960. 961.
 962. 963.
 964. 965.
 966. 967.
 968. 969.
 970. 971.
 972. 973.
 974. 975.
 976. 977.
 978. 979.
 980. 981.
 982. 983.
 984. 985.
 986. 987.
 988. 989.
 990. 991.
 992. 993.
 994. 995.
 996. 997.
 998. 999.
 1000. 1001.

b Lutheri
 Oper. tom. 1.

1517.

pliciter postulare. Ita scripsit Lutherus: at non eam, quam petebat, medicinam optabat; quin etiam fortasse morbo letabatur, quò speciosius foret venenum, sub medicinæ forma ab eo paratum. Propterea ad epistolæ calcem adiecit; Quò Septemuir pernosceret quàm dubia hæc de Indulgentiis materia esset, si ipsi liberet, à se positas in pagina de ea re Conclusiones perlegeret, quas illi mittebat. ^a Eodem die, responsis haud expectatis, nonaginta septem theses proposuit, quibus sanè multa vera continebantur, sed vstrum consilium eò solum spectabat, vt Indulgentiarum religionem eleuaret, fidemque adimeret eas promulgantibus, inter quos, & Eremitanos æmulatio ardebat. Atque ad id multa falsa veris immiscuit, excerpta plurimum à quopiam Scholasticorum, sed contraria sententiis magis receptis, magisque consonis Ecclesiæ sensui: ea quippe suis consiliis conducebant.

^a Conclusiones eodem die fuisse propositas, colligitur à die literis subscripto, qui est vltimus Octobris; quo die fuerunt exposte Conclusiones, vt testatur Spondanus in Auclario anni 1617. & Martinus Crusius in Annalibus Sueuicis lib. 10. c. 6.

^b Lutheri Oper. tom. 1.

Hæc porro erant: ^b Per Indulgentias aliam pœnam non remitti, 4 præter impositam à Sacerdotibus.

Pontifici nullam inesse potestatem absoluendi, sed solum declarandi aliquem absolutum, & comprobandi quòd in ea re factum foret.

Defunctorum animas, nisi hac in vita summam charitatis attigerint, tolerare in Purgatorio timorem desperationi parum dissimilem: hinc paruo discrimine Purgatorium ab inferno differre.

Posse prædictis animabus charitatem ac meritum augeri: oppositam verò sententiam in Sacris Literis fundamentum non habere.

Quidquid potest circa eas animas Pontifex, æquè posse intra fines suæ iurisdictionis Episcopum ac Parochum.

Quemcumque ex animo peccatorum pœniteat, plenam consequi pœnæ remissionem, absque Indulgentiarum auxilio.

Saluatoris & Ecclesiæ thesauros ita esse proprios fidelibus, vt iisdem nullum ius ad illos addere Pontifex queat.

Ecclesiæ thesaurum, vnde Pontifex Indulgentias extrahit, non constare Christi meritis ac Sanctorum.

Hæc erat capitum summa, quibus illæ theses à doctrinis communibus discrepabant. Ideo prodit se Suauis perperam edoctum in duobus quæ narrat. Alterum est; Martinum initio signa sustulisse solum aduersus Quæstorum abusus, postea verò per occasionem discutiendæ materiæ, Indulgentiis generatim se opposuisse. Alterum est; Cùm Romani contra Lutherum vterentur argumentis desumptis ab Ecclesiæ doctrina de Purgatorio, Pœnitentiâ, Remissionè peccatorum; fuisse ideo propositam à Luthero disputationem de his articulis. Vtrumque conuincitur falsitatis, tam

ex co

ex eo quòd constet, efficaciam ac vtilitatem Indulgentiarum re ipsà impugnari à Luthero, quàm etiam quòd errores pertinentes ad alia memorata dogmata congerantur in iis ipsis thesibus, quas Lutherus ad Archiepiscopum Moguntinum miserat unà cum primis querimoniis contra Quæstores, quasque solemniter eodem die ipse defenderat.

- 6 In illis, inter errores suprà narratos, multa popularia sophismata ferebantur, ad inuidiam promulgantium, Indulgentiarumque despiciatum. Aiebat illic Lutherus, ægrè rationem reddi, cur à Pontifice, centum Crassis ditiore, templum illud omnino de suo construi non deberet. Quod argumentum quàm leue est apud homines rerum experientes, satisque conscios angustiarum in omnibus arariis summorum Principum vicies locupletiorum Romano Pontifice, tam est validum apud vulgus, cui persuasum est, Principes Midæ manus habere, ac potissimè Tyberim à Poëtris *Flauum* nominari, quòd auro liquefacto fluat.
- 7 Deberet, addebat ille, Romanus Pontifex, ac vellet (hac utebatur ironià, quasi ad animum Pontificis à vituperatione liberandum; sed reipsà, vt in eiusdem res gestas licentiùs inueheretur) deberet, inquam, ac vellet Basilicam S. Petri diuendere, quò subueniret plerisque eorum, à quibus nonnulli Concionatores elemosynas corrogabant; sineretque potiùs eam in cinerem redigi, quàm carne & ossibus suarum ouium ædificari. Quæ in re nolebat Lutherus discrimen animaduertere inter exactiones coactas, & elemosynas voluntarias, quæ tunc acceptiores Deo sunt, cum à minus pecuniosis proueniunt; quemadmodum duo illa minuta à vidua in gazophylacio posita. Præterquam quòd tenuitas pecuniæ à singulis oblata leui erat incommodò cuiuscumque offerentium, & alioquin in summam Dei gloriam redundabat, cum Christiana Religio sui specimen faceret in magnificentia templi cunctorum maximi quæ habet Ecclesia, erecti liberali suorum omnium membrorum pietate. Quod si Lutheri sophisma vim haberet, multò magis oporteret tot alia templa damnare, infimæ plebeculæ pecuniis vltro collatis extructa. Quid porrò: num ad Principum ædes, villarumque delicias construendas aliunde auri copia defluxit, quàm à subditorum tributis, non quidem liberis, sed coactis?
- 8 Vociferatur hîc Lutherus, magis à Concionatoribus amplificari emolumenta Indulgentiarum, quæ reipsà solùm à pœna ad tempus nos liberant, quàm operum charitatis, quæ meritum augent æternæ felicitatis. Sed non intelligebat, opera pro acquiren-

1517.

dis Indulgentiis iniuncta, cum sint opera pietatis, vtrumque simul emolumentum conferre, cum à rectæ mentis radice gignuntur.

Affirmat, responderi vix posse, cur, si potest Pontifex impertiri defunctis inexhausta Redemptoris merita, Purgatorium vniuersum vno verbo non exhauriat. Obiectum enimverò tam validum, quàm quicumque non hebes agnoscat. Quali verò hoc ipso, quòd Deus instituit Purgatorium, non satis liqueat, nolle Deum illud vacuum; & perinde ac si Romanus Pontifex prædicaretur à Catholicis tamquam dominus, non tamquam administrator diuini ærarij, adeoque in largiendis Indulgentiis vti posset liberalitate extra omnem causam rationi consentaneam. Simile id foret ac percontari: Si Princeps pœnas merentibus indulgere potest, cur custodias vincit, & triremes compeditis non exhauriat.

Quiritatur, si ad æris vnus campani sonitum promulgantur Indulgentiæ, centum profectò pulsanda essent, cum recitatur Euangelium, quippe citra omnem comparationem sanctius. At verò cui non est exploratum, actionum solemnitatem non tam esse dimittendam dignitate rei quæ sit, quàm raritate? Quidquid enim frequentius est, maximè solemne esse nequit sine tædio & incommodo intolerabili. Quis est regnantium, qui sæpè incedens per urbem, tantum sibi concursus pompæque postulet, quantum fieri solet, cum alij minores magistratus procedunt in publicum celebrioribus quibusdam diebus? Ex hoc Lutheri præscripto omnes quidem Principes meritò essent obiurgandi, quòd maiori solemnitate, quàm prædicetur Euangelium per dies singulos in quouis templo, leges humanæ in regnis conuentibus promulgentur.

CAPVT V.

Quid Lutherus egerit post literas & theses ad Septemvium Moguntinum missas.

HAs Conclusiones proposuit ipso Sanctorum omnium perui-
gilio in templo magnifico, ipsorum nomini dicato in mo-
dum propugnaculi in arce Wirtembergenli ab eodem Saxonie Se-
ptemviro. Et quòd pluribus in locis vno tempore suscitaretur incen-
dium, ac difficilius comprimi posset, eas imprimendas, & per om-
nem Germaniam dispergendas curauit. Sed gnarus, disputationes
scholasticas, vt quæ intellectu difficiles, non frequentari à multi-
tudine (quæ tamen potissimum maximeque necessarium ciendis
turbis instrumentum est) haud certè defuit ad populares artes con-
fugere, hoc est ad conciones. Hinc vnã habuit solemnem in tem-
plo